

Presentació del llibre *Els Pirineus marítims* i l'estratègia pirinenca de cooperació

Senyora presidenta de la SAC,

Senyores i senyors,

És un plaer poder presentar avui de manera virtual la publicació de les 16es Trobades Culturals Pirinenques que van tenir lloc el 26 d'octubre del 2019 a Sureda (Sorède) al Rosselló, Departament dels Pirineus Orientals amb el títol *Els Pirineus marítims*.

Voldria agrair a la Societat Andorrana de Ciències la invitació a presentar avui el llibre i haver organitzat a Andorra aquesta nova edició de les Trobades Culturals Pirinenques, la primera realitzada de manera virtual, en unes condicions molt especials.

Des del 2004 que es va organitzar la primera edició de les Trobades Culturals Pirinenques a Sant Julià de Lòria, cada any s'ha donat protagonisme a diferents indrets dels Pirineus. Les trobades són una excel·lent oportunitat de portar els Pirineus a l'abast de tothom i els setze volums que recullen les ponències de coneguts dels Pirineus constitueixen una riquesa inestimable.

Voldria posar en relleu el fet que les trobades organitzades el 2019 van poder tenir la cooperació de catorze associacions culturals del Pirineu, amb la col·laboració del Govern d'Andorra, l'Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i de l'Aran, l'Institut Ramon Muntaner, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, la Diputació de Girona i el Departament dels Pirineus Orientals.

Això ens porta a destacar el dinamisme del teixit cultural present en el territori dels Pirineus i la seva voluntat i interès de compartir els coneixements i les experiències a través de les 29 ponències, totes elles d'una gran qualitat, riquesa i precisió.

Així doncs el 2019 Sureda va ser la protagonista d'aquestes trobades i la publicació ens permet de conèixer de

Maria Ubach i Font,
Ministra d'Afers
Exteriors

més a prop les especificitats que caracteritzen aquest poble de 3.200 habitants situat al Rosselló.

Jean-Jacques Serra ens explica la història dels forns solars a través del pare Himàlaia, un pioner de l'energia solar d'origen portuguès i precursor del desenvolupament sostenible. Va crear el primer forn solar a Sureda el 1900. Podem destacar la importància de l'energia solar als Pirineus Orientals, avui més que mai reconeguda.

Sureda va ser la capital del fuet català, estri fet a base de fusta de lledoner, o *micocoulier* en francès. La indústria del fuet coneix un creixement al segle XIX i Sureda tenia dues fàbriques, va guanyar diversos premis en concursos agrícoles i exposicions de productes industrials. A partir dels anys 1970 l'activitat va perdre importància pel fet del procés mundial de la mecanització i l'última fàbrica va ser cedida a una associació en la qual treballen persones en situació de discapacitat però que han adquirit els coneixements ancestrals per produir aquest producte tan específic. D'aquesta manera s'ha pogut preservar un patrimoni artesanal gràcies al treball de persones amb discapacitat. Això ens ho explica la Florence Grémion en la seva ponència.

René Le Gall també ens diu que a Sureda hi havia una farga, propietat del marquès d'Oms, senyor de Sureda que produïa claus, ferradures i diferents eines a base de ferro. La farga va deixar de funcionar el 1790 per manca d'aigua i el senyor de Sureda va marxar cap a Barcelona en el context de la Revolució Francesa. Cal destacar el magnífic treball de recuperació d'aquest patrimoni gràcies a l'Associació PASTOR.

Del llibre podem veure que hi ha uns vincles molt estrets entre els Pirineus de muntanya i els Pirineus marítims, entre d'altres, en el pla gastronòmic; en el cultural un exemple n'és el Grup Pyrene, al capdavant del qual hi havia l'Esteve Albert, que va unir les poblacions del Pirineu des d'Andorra fins al Mediterrani amb la representació del Pessebre Vivent.

Del punt de vista d'Andorra, i així ho explica en Domènec Bascompte, els vincles són polítics i institucionals amb els Pirineus Orientals, tenint en compte que el Prefecte del Departament dels Pirineus Orientals va ser fins al 1993 el Delegat Permanent (representant del Copríncep francès), però també agrícoles, comercials, educatius o turístics.

Un mitjà que permet estrènyer els lligams entre diferents poblacions del Pirineu són els agermanaments entre viles. L'Àngels Mach diu que aquests agermanaments ens permeten arribar al mar. Perquè el contacte entre autoritats locals, associacions culturals és la manera reforçar la cooperació entre viles però també reforça la cooperació transfronterera.

Les parròquies d'Andorra han establert agermanaments entre Canillo i Arès al Bassin d'Arcachon; Andorra la Vella amb Valls, Foix i Sant Pol de Mar; Escaldes-Engordany amb Sabadell, l'Étang-Salé i Lalín; Sant Julià de Lòria amb Calonge i Sant Antoni; i Encamp amb Rouillac, Mojácar i l'Alguer, entre d'altres.

Les garanties per afrontar avui un futur ple d'incerteses passen per crear una unitat d'acció, per desenvolupar la cooperació que es pot dur a terme a través de diferents capes: la local, com és el cas dels agermanaments; la regional, en el cas d'Andorra passa per les regions frontereres com ara Occitània i Catalunya, o la nacional.

Un element és, tanmateix clau, la cooperació en els diferents àmbits ha de tenir més impacte en el desenvolupament de les nostres economies i sobretot els ciutadans n'han

de poder percebre els beneficis. Certament, en cadascun dels nostres territoris estem treballant amb totes les energies i els mitjans de què disposem per fer front a una situació molt crítica, però no és menys cert que mitjançant la cooperació i el treball conjunt podem potenciar i amplificar l'efectivitat de les accions, especialment en àmbits on la cooperació esdevé quasi bé essencial.

En aquest sentit, el Govern d'Andorra ha llançat un pla d'acció fins al 2023, sorgit arran de la crisi sanitària, que recull els projectes transversals que han de donar resposta a les necessitats més immediates en l'àmbit de la salut així com donar suport a les empreses i a inversions de futur. Aquest pla d'acció recull iniciatives que promouen la cooperació transfronterera i el treball en el marc de la CTP.

La Comunitat de Treball dels Pirineus és un organisme de cooperació transfronterera que té i tindrà en el en els propers anys un rol essencial.

La CTP disposa actualment de dos instruments que poden ser de gran utilitat per afrontar els grans reptes, d'una part l'estratègia pirinenca i de l'altra part el nou programa Poctefa 2021-2027.

L'estratègia pirinenca ens ha de permetre en un futur influir en les polítiques que hauran de regir els nostres territoris, fomentar la presència de les nostres iniciatives en les estratègies europees i canalitzar recursos per finançar els projectes que ho han de desenvolupar.

L'altre instrument de què disposem i en què la CTP té un paper de primer nivell és el programa Poctefa. Ens trobem en la fase final del programa Poctefa 2014-2020 i alhora estem treballant intensament en l'elaboració del nou programa per al període 2021-2027.

Per a Andorra el programa Poctefa ha estat la gran oportunitat per accedir als projectes de cooperació transfronterera propiciats per la Unió Europea.

Així doncs, estem donant molta importància a algunes qüestions en l'elaboració del programa per al nou període 2021-2027, que al nostre entendre poden ser crucials per desenvolupar la cooperació en els territoris fronterers del Pirineu.

En concret, em refereixo a la possibilitat que es preveu en el nou programa de crear àrees funcionals. Les àrees funcionals serien àrees amb un alt nivell d'interaccions i interdependències en les quals és necessari actuar simultàniament en diferents sectors per al desenvolupament futur, esdevenen per a alguns territoris transfronterers al Pirineu com una gran oportunitat per desenvolupar la cooperació i les relacions existents.

El Govern d'Andorra considera essencial que en el marc del proper programa es pugui definir, entre d'altres, una àrea funcional en els territoris de muntanya de la part est del massís pirinenc, on històricament les relacions i la cooperació han estat sempre vigents, intensificades en els darrers temps per la voluntat de totes les parts en diluir l'efecte frontera, amb l'objectiu de fer una Europa més pròxima als ciutadans i fomentar el desenvolupament integrat i sostenible dels territoris.

D'altra part, la cooperació transfronterera d'Andorra amb els Pirineus Orientals i l'Ariège, del costat nord de la frontera, i amb l'Alt Urgell del costat sud és una prioritat del Govern. Hem pogut veure durant aquests mesos de crisi sanitària que la solidaritat entre territoris ha estat crucial.

Des del 2017, Andorra i Occitània organitzen el Diàleg Andorra-Occitània, que és l'ocasió

de posar en comú projectes de cooperació transfronterera en els diferents àmbits. Enguany el 23 d'octubre, el diàleg Andorra-Occitània va tenir lloc a Andorra en modalitat semipresencial i hi van participar, per part de França, el Prefecte de la Regió d'Occitània, els Prefectes de l'Arieja i dels Pirineus Orientals així com el Conseller regional, representant de la Presidenta de la Regió d'Occitània i la Presidenta del Departament de l'Arieja. Per fer aquest diàleg més operacional s'han creat grups de treball en l'àmbit de la salut, del turisme, del medi ambient i de l'agricultura i de l'educació.

Una cooperació molt estreta també hi ha amb la Generalitat de Catalunya i més concretament amb la comarca de l'Alt Urgell, amb la quals els vincles a més de ser culturals i lingüístics també tenen per objectiu posar en comú accions d'ajuda i d'interès mutu.

A través d'aquesta cooperació Andorra pretén reforçar els vincles amb les autoritats locals i regionals dels territoris veïns, intercanviar experiències i coneixements així com reflexionar en projectes que puguin ser beneficiosos per ambdues parts.

També us volia parlar d'un altre eix de cooperació transfronterera que passa a través d'un organisme internacional que és la Unesco.

Les Falles de Sant Joan d'Andorra, una festa d'interès cultural, va ser declarada patrimoni immaterial de la humanitat per la Unesco el dia 1 de desembre de 2015. La candidatura es va presentar conjuntament amb França i Espanya, i participen localitats de la Vall d'Aran i municipalitats del Pays de Luchon, Vallée de la Barousse.

Actualment estem treballant un projecte de candidatura transnacional (Andorra, Espanya i França) a la llista del patrimoni mundial, *Els testimonis materials de la construcció de l'estat dels Pirineus: el copríncipat d'Andorra*. El treball es duu a terme amb experts d'Andorra, de l'Arieja i de l'Alt Urgell entre altres.

Una altra candidatura binacional (França i Andorra) a la llista del conveni de patrimoni cultural immaterial (2003), *Les festes de l'os als Pirineus*, està en curs de redacció. La candidatura, que encapçala França, ja ha entrat en la recta final de redacció i la idea és presentar-la a la Unesco el març 2021. Hi treballen l'Alt Vallespir, el Ministeri de Cultura d'Andorra així com els Comuns d'Encamp i Ordino.

Finalment, una acció de cooperació tripartida en la qual col·laboren la Comissió Nacional Andorrana per a la Unesco, la Generalitat de Catalunya i la Universitat de Perpinyà es du a terme pel que fa a l'edició i traducció al català del Correu de la Unesco.

Explicant els diferents eixos de cooperació transfronterera que desenvolupa Andorra he volgut fer part que en la política exterior d'Andorra s'acorda una importància particular als Pirineus. Som conscients que el treball en comú que puguem fer entre els diferents territoris haurà d'anar en benefici del conjunt dels ciutadans.

La lluita contra la covid-19, en la qual tots ens trobem immersos, està també fent possible el sorgiment del potencial que tenen les nostres institucions i la nostra societat.

Estem convençuts que l'acció conjunta i coordinada de les institucions i del conjunt de la societat ens permetrà sortir d'aquesta crisi més forts i més ben preparats per afrontar el futur. Les Trobades Culturals Pirinenques són, sense cap dubte, una acció concreta que permet reforçar i garantir la cooperació entre els diferents territoris dels Pirineus.

Moltes gràcies per la seva atenció.